

ВІДГУК

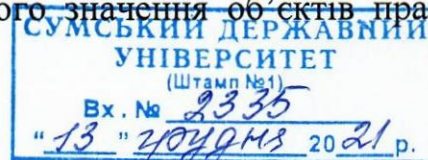
офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента, заслуженого юриста України, секретаря Сумської міської ради Резніка Олега Миколайовича, на дисертацію Куряви Вікторії В'ячеславівни «Адміністративно-правові концептуальні засади створення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні», яка подана на захист до разової спеціалізованої вченої ради ДФ 55.051.033, на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження

У визначених Організацією Об'єднаних Націй стратегічних цілях сталого розвитку гідне місце відводиться інституту інтелектуальної власності, оскільки рушійною силою розвитку та прогресу сучасних економіки, держави та суспільства є саме інтелектуальна власність. Еволюція об'єктів інтелектуальної власності призводить до невинного зростання їх значення для сучасної світової економіки. Інтелектуальна власність стала найбільш високим показником конкурентоздатності сучасної держави. Саме об'єкти прав інтелектуальної власності на сьогодні є вагомим напрямком державної політики в усіх її сферах – економіки, охорони здоров'я, безпеки, продовольства, праці, торгівлі, навколишнього середовища тощо.

Особливої актуальності обрана тематика набуває в умовах діяльності Комісії з питань правової реформи, утвореної відповідно до Положення, затвердженого Указом Президента України 7 серпня 2019 року № 584/2019, головною метою діяльності якої є сприяння подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини і громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України. Тобто, в загальних умовах реформування правової системи України, її ключових інститутів особливого значення набувають питання інституту судового захисту прав інтелектуальної власності.

Статистичні та емпіричні дані свідчать про щорічне зростання не лише суспільного, але й комерційного та економічного значення об'єктів права

інтелектуальної власності. Комерційна цінність об'єктів інтелектуальної власності привертає увагу з боку правопорушників та спричинює зростання злочинних посягань у вказаній сфері, що підтверджується щорічними звітами правоохоронних, митних органів держави, звітів Офісу Генерального Прокурора України і підвищує реальну проблему дієвої системи судового захисту прав інтелектуальної власності.

На сьогодні, як ніколи, правова реформа охоплює максимально широке коло питань, мова йде не лише про посилення правової охорони інтелектуальної власності, а й судову реформу, як запоруку реально дієвого механізму судового захисту прав інтелектуальної власності. Тому від успішного завершення судової реформи залежить успішне впровадження правової реформи. Тому дослідження адміністративно-правових засад утворення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності складає велику цінність для науки адміністративного права та для практичної діяльності правоохоронних органів держави та всіх суб'єктів залучених до судової та правової реформи.

Закономірним із огляду на актуальність теми є **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами**. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 року №402-р, Програми діяльності Кабінету Міністрів України, затверджена Постановою Верховної Ради України від 14.04.2016 року № 1099-VIII, Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020», схваленої Указом Президента України 12.05.2015 року № 5/2015, Рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України Про оголошення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності № 98/зп-17 від 30.09.2017 р., Указів Президента України «Питання Комісії з питань правової реформи» від 07.08.2019 р. № 584/2019, «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки» від 11.06.2021 року № 231/2021.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації є достатнім, про що свідчить використаний інструментарій емпіричних даних та літературних джерел. Зокрема, дисертанткою опрацьовано 208 спеціальних і загальних джерел, у яких відображено різні аспекти обраної тематики дослідження, у тому числі джерела іноземною мовою.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, встановлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання, об'єкт та предмет, методологію дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення результатів дисертаційного дослідження, наведено дані про їх апробацію та наукові публікації.

Розділ 1 «Адміністративно-правові концептуальні засади створення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності» містить три підрозділи, у яких розкрито генезу інституту судового захисту прав інтелектуальної власності на теренах незалежної України, проблемні аспекти правового регулювання утворення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, його правовий статус, місце та роль в судовій системі України. Безперечним внеском дисертантки для теорії адміністративного права є авторське визначення поняття «адміністративно-правового статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності».

Розділ 2 «Організація діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності: адміністративно-правові засади» містить три підрозділи, в яких висвітлено проблеми організаційно-правового, матеріального, фінансового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, а також кадрове забезпечення як основу діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Розділ 3 «Організаційно-інтеграційні аспекти та міжнародний досвід впровадження та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності» містить три підрозділи, у яких узагальнено міжнародні стандарти, гарантії та досвід судового захисту прав інтелектуальної власності, стратегічні напрямки

удосконалення діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності як однієї з важливих умов дотримання міжнародних зобов'язань та перспективи впровадження в Україні міжнародного досвіду судового захисту прав інтелектуальної власності.

Загалом аналіз змісту розділів дисертації, висновків до них та загальних висновків дозволяє стверджувати, що мета і завдання дисертаційного дослідження загалом реалізовані.

Новизна та достовірність наукових положень, висновків і рекомендації, сформульованих у дисертації підтверджуються використанням здобутків вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували окремі аспекти обраної дисертанткою теми дослідження, результатів правозастосовної практики, аналітичних та статистичних даних, що прямо стосуються дисертаційного дослідження.

Безумовною цінністю для науки адміністративного права є те, що представлена наукова праця є однією з перших у вітчизняній науці адміністративного права спроб комплексно дослідити адміністративно-правові концептуальні засади утворення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, його адміністративно-правовий статус, місце та роль у загальній судовій системі та перспективні стратегічні напрямки удосконалення його діяльності, що дозволило сформулювати низку нових концептуальних наукових положень та надати авторські пропозиції з досліджуваних питань. А тому необхідно звернути увагу на окремі аспекти дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну.

З урахуванням логічності та послідовності проведеного дослідження, варто відзначити важливість виокремлення розуміння поняття інституту судового захисту прав інтелектуальної власності та його періодизації (ст. 32-33), диференціацію понять «охорона» та «захист» (с. 34). Безсумнівним внеском автора можна вважати наведене власне визначення поняття «судового захисту інтелектуальної власності» як «реалізацію функції держави шляхом реагування на вчинення правопорушень проти прав інтелектуальної власності,

яку здійснює спеціально уповноважений орган державної влади, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, основною метою якої є притягнення винних осіб до відповідальності, встановлення становища, що існувало до вчиненого правопорушення, відшкодування шкоди завданої правопорушенням, досягнення соціальної справедливості» (с. 39) та поняття адміністративно-правового статусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності, як «як встановлену чинним законодавством сукупність норм, що регулюють порядок його утворення та організації його діяльності, сукупність прав та обов'язків, покладених на нього, визначення компетенції, порядок реорганізації та ліквідації, завдання, функції та принципи діяльності суду» (с. 69).

Крім того, варто відзначити, що суттєвим внеском авторки є дослідження питань розмежування понять «підсудності», «юрисдикції», «підвідомчості», «відання» (с. 62, с. 65).

Також у дисертаційному дослідженні визначено інституційне забезпечення діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності як діяльність формальних інститутів держави у формі конкретних органів державної влади, які уповноважені на створення та забезпечення діяльності вказаного суду. Визначено наступну сукупність формальних інститутів, які приймають участь у створенні та забезпеченні діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Президент України, Верховна Рада України, Верховний Суд, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Державна судова адміністрація, Національна школа суддів України, Рада суддів України тощо (с. 171).

Досить позитивним аспектом дослідження є вивчення міжнародного досвіду з даної проблематики. Зокрема, автором зосереджено увагу на таких аспектах як існування різних способів захисту прав інтелектуальної власності у світі. Наприклад, деякі країни створили спеціалізовані суди, які слухають виключно справи з питань інтелектуальної власності, як найефективніший спосіб забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, зокрема мова йде про: Корею, Малайзію, Тайланд, Туреччину, США та Великобританію. Крім

того, окремі держави пішли шляхом утворення у складі судів загальної юрисдикції спеціалізованої юрисдикції з розгляду справ з питань інтелектуальної власності або суддів зі спеціальною підготовкою (Австралія, Австрія, Китай). Франція, Індія та США мають досвід функціонування апеляційних судів, що мають виключну юрисдикцію в питаннях інтелектуальної власності, але розглядають й інші спори. Світовий досвід також фіксує наявність спеціальних відділів у нижчих і вищих судах, що розглядають господарські спори (Іспанія, Швейцарія) або наявність спеціальних трибуналів, що слухають ці справи (Нова Зеландія, Сінгапур) (с. 128).

Особливої уваги заслуговують розроблені дисертанткою напрями удосконалення подальшого впровадження та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності:

- (створення) сприяння та заохочення створення об'єктів права інтелектуальної власності;
- (використання) запровадження сприятливих умов та механізмів використання об'єктів права інтелектуальної власності у виробництві, інших галузях економіки;
- становлення ефективного державного управління у сфері інтелектуальної власності;
- підвищення ефективності діяльності державних установ системи охорони інтелектуальної власності, проведення експертизи заявок та видачі охоронних документів;
- удосконалення законодавства з охорони прав інтелектуальної власності;
- удосконалення механізмів захисту прав інтелектуальної власності;
- формування високого рівня культури та освіти у сфері інтелектуальної власності з метою побудови конкурентоздатної національної економіки, що заснована на знаннях та інноваціях та реалізуються Урядом нашої держави (с. 140-141).

Апробація дисертації. Результати дослідження апробовані належним чином у 11 авторських публікаціях, зокрема у 6 наукових статтях, з яких 3 опубліковані у наукових фахових виданнях України, 2-у наукових періодичних виданнях інших держав, 1 - у виданнях, що індексуються наукометричною базою даних Scopus та 5 тезах повідомлень на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах.

Оформлення дисертації відповідає вимогам, що висуваються до такого виду робіт і наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 р.

Оцінка мови і стилю дисертації. Зміст дисертації свідчить про написання її українською мовою в науковому стилі.

Водночас дисертаційне дослідження Куряви Вікторії В'ячеславівни містить дискусійні моменти та недоліки, висвітлення яких сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів, отриманих авторкою.

1. Зокрема, досліджуючи адміністративно-правовий статус суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності дисертантка висловлює думку, що до суддів Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності, не погоджуючись з тим, що наразі до них ставляться вимоги, як і до суддів першої інстанції. На думку дисертантки, є недоцільним обрання суддів до Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності за тими ж критеріями і тією ж процедурою. Оскільки виходячи з принципу єдності правового статусу суддів, до суддів апеляційних інстанцій в Україні ставляться більш жорсткіші вимоги, ніж до суддів першої інстанції. Встановлення більш суворіших вимог до суддів апеляційної інстанції є зрозумілим з точки зору функцій, завдань та повноважень, які власне покладено на апеляційні інстанції, тобто перегляд рішень, оцінка висновків, зроблених суддями першої інстанції (с. 118). Доцільно було б навести які саме вимоги мають ставитися до суддів Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності для повноти дослідження їх адміністративно-правового статусу та формування рекомендацій щодо його удосконалення.

2. Розглядаючи проблему правового регулювання діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності (с. 52) дисертантка звертає увагу на необхідність розробки та прийняття Закону України «Про Вищий суд з питань інтелектуальної власності» (с. 121), яким остаточно визначити юрисдикцію цього суду, доповнивши її справами про адміністративні правопорушення, митними справами у сфері інтелектуальної власності, та передбачити у Господарському процесуальному кодексі України положень, які враховують спеціальні способи захисту прав інтелектуальної власності, передбачені правовим актами Європейського Союзу. Однак дане ствердження викликає ряд дискусійних питань і потребує більш обґрунтованого доведення.

3. Дослідивши зміст та значення принципу «територіальності» розміщення Вищого суду з питань інтелектуальної власності (с. 82) та його взаємозв'язок з принципом доступності до правосуддя, дисертантка висловлює думку, щодо недоречності та недостатньої обґрунтованості розміщення Вищого суду з питань інтелектуальної власності лише в столиці нашої держави – Києві. Більше того, озвучена пропозиція територіального розміщення Вищого суду з питань інтелектуальної власності хоча б в обласних центрах. Однак, при цьому варто було розглянути питання рентабельності утворення таких судів в областях, наскільки існує реальна потреба в їх утворенні, можливо врахувати регіональні потреби.

4. Безумовно найважливішою складовою Вищого суду з питань інтелектуальної власності є його судді. Саме тому виокремлення питання кадрового забезпечення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в окремий підрозділ - дуже важливий аспект. Ще однією важливою засадою функціонування судової системи є принцип «єдності статусу суддів», на який дисертантка звертає увагу (с. 118), що є важливим для процедури обрання і призначення суддів до Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Встановлення більш суворіших вимог до суддів апеляційної інстанції є зрозумілим з точки зору функцій, завдань та повноважень, які власне покладено на апеляційні інстанції, тобто перегляд

рішень, оцінка висновків, зроблених судьями першої інстанції. Авторка вважає неприпустимою обрану на сьогодні процедуру відбору суддів до Апеляційної палати і наголошує на необхідності посилення кваліфікаційних вимог до суддів Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Однак варто звернути увагу, що Апеляційна Палата Вищого суду з питань інтелектуальної власності є відмінною від апеляційних інстанцій за своїм правовим статусом і процедурою її утворення. Тому така позиція потребує більш глибокого і ґрунтовного аналізу та обґрунтувань.

5. Досліджуючи міжнародний досвід та співпрацю України з міжнародними неурядовими та урядовими організаціями у сфері захисту прав інтелектуальної власності (с. 134), дисертанткою визначено таку співпрацю у загальному вигляді, однак доцільно було б визначити співпраця з якими організаціями посприяла б ефективному впровадженню діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Водночас, не дивлячись на висловлені зауваження, які мають більше дискусійний характер, є підстави оцінити дисертацію Куряви Вікторії В'ячеславівни як самостійну, достатньо кваліфіковану наукову працю, в якій отримано нові результати у дослідженні адміністративно-правових концептуальних засад утворення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Дисертація Куряви В.В. містить раніше не представлені положення, отримані авторкою особисто. Нові науково обґрунтовані результати у сфері правової науки розв'язують важливу науково-прикладну проблему. Дисертація має відповідну наукову та практичну цінність і містить важливі положення для подальшого розвитку системи права і системи законодавства в Україні, та практичного впровадження започаткованої судової реформи.

Зважаючи на викладене, вважаю, що дисертація на тему «Адміністративно-правові концептуальні засади створення та діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам наказу Міністерства освіти

і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12 січня 2017 р., Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» № 167 від 6 березня 2019 р., а її авторка – Курява Вікторія В'ячеславівна, заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ

**Секретар Сумської міської ради,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України**

Олег РЕЗНІК